
Trendy zandhagedissen

Van alle indexen die dit jaar uit de computers van het CBS zijn komen rollen spreekt die van de zandhagedis toch wel het meeste tot de verbeelding: een gigantische toename in de periode tussen 1994 en 2000. In een poging te achterhalen wat hier nu de achtergrond van is hebben we de waarnemingen van zandhagedissen uit de verschillende leefgebieden, met name de duingebieden, weer eens uitgesplitst en naast elkaar gezet.

toename

Uit de bovenste twee figuren valt op te maken dat de waarnemingen van zandhagedissen afkomstig van de trajecten in het binnenland (fig. A) sinds 1994 *sterk zijn toegenomen* en in het duingebied (fig. B) *zeer sterk zijn toegenomen*.

duingebieden

Als we de duingebieden splitsen in de vier geografisch van elkaar gescheiden regio's: Kennemerland-Noord (C) en -Zuid (D), Amsterdamse Waterleidingduinen (E) en de duinen van Zuid-Holland (F), blijkt het verloop van het gemiddeld aantal waargenomen zandhagedissen in de verschillende gebieden over de jaren heen weliswaar niet hetzelfde stramien te volgen, maar alle gebieden laten wel een toename zien over de periode 1994 - 2000. Ook de door het CBS hierbij berekende trend geeft voor alle gebieden apart een significante sterke tot zeer sterke toename te zien. De meest extreme regio daarbij zijn de duinen in Zuid-Holland (fig. F) die in deze periode een gemiddelde toename kende van 3,3 naar 13,3 zandhagedissen per trajectbezoek!

positivo

Hoewel we van verschillende waarnemers al hadden vernomen dat ze zelf ook wel een toename in het aantal hagedissen constateerden, was daar niet echt een directe oorzaak voor aan te wijzen. Natuurlijk kan het zijn dat de verdroging van de duinen, gecombineerd met de verstruiking van de duinen als gevolg van vermessing goed kunnen uitpakken voor de zandhagedis. Daar staat tegenover dat die vermessing van de duinen ook vergrassing in de hand werkt wat over het algemeen als desastreus voor de zandhagedissen wordt gezien. Ook het verdwijnen van de

fazant als predator van juveniele hagedisjes kan een factor zijn. Maar ja, de vos is daarvoor in de plaats gekomen, en die lust af en toe ook wel een hagedisje. Last but not least, de reeks warme zomers die achter ons liggen hebben absoluut een positief effect gehad op het voortplantingssucces van de hagedissen. Dus wellicht kunnen we de toename zelfs aan het broeikaseffect toeschrijven.

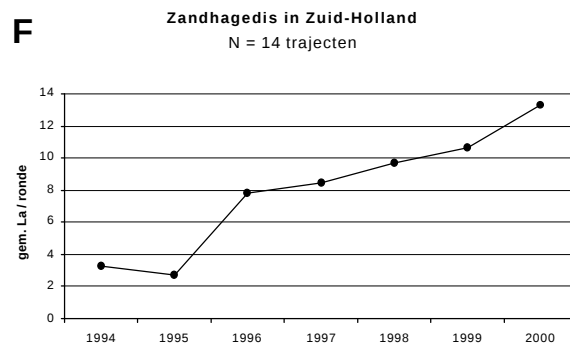
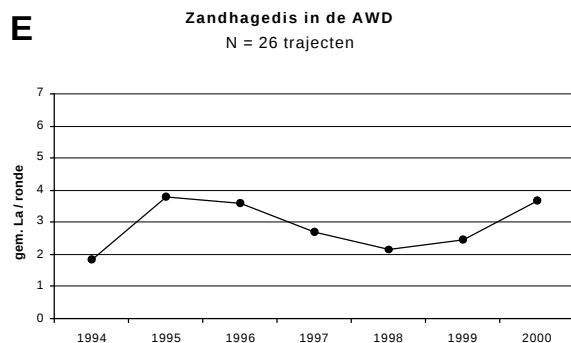
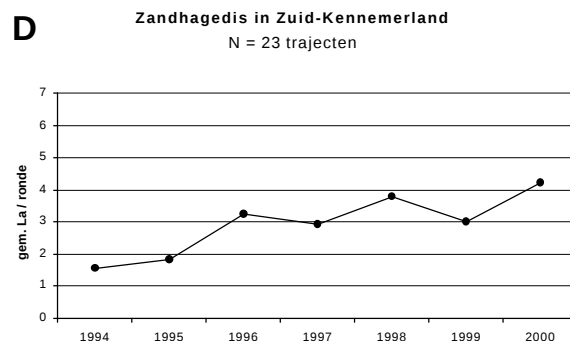
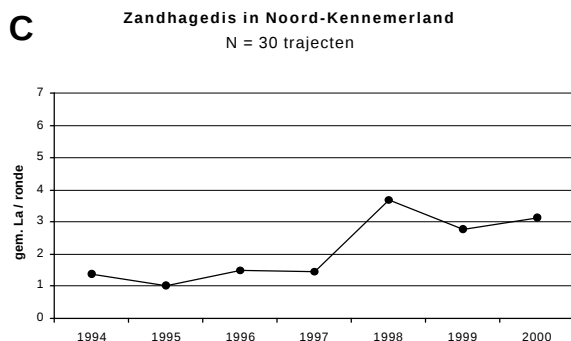
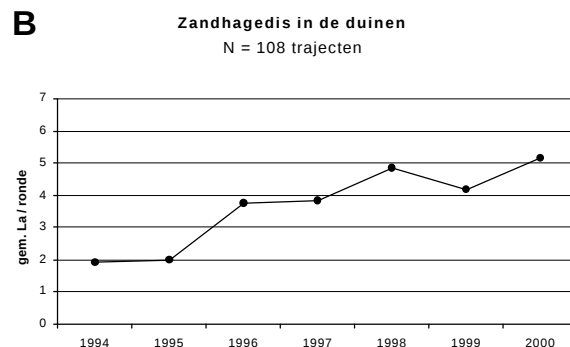
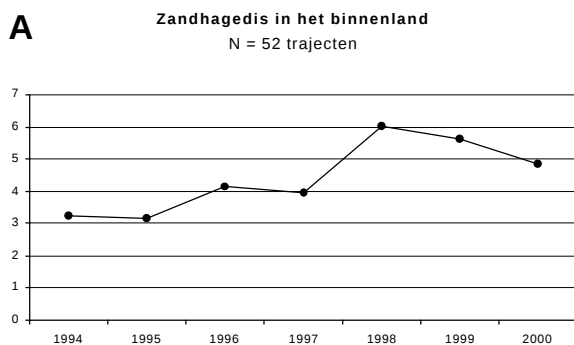
artefact

Daarnaast blijft de mogelijkheid natuurlijk bestaan dat de toename van de zandhagedis een artefact is. Bijvoorbeeld doordat de waarnemers meer ervaring krijgen in het vinden van de dieren gedurende de jaren dat ze een traject lopen. Over het waarnemerseffect is al vaker gesproken.

Vorig jaar hebben we samen met het CBS specifiek gekeken naar het effect van de ervaring van waarnemers op hun telresultaten. En daarbij bleek dat de trends berekend over gegevens van onervaren waarnemers niet significant afwijken van de trends van zeer ervaren waarnemers. Ook het afvallen van marginale of ronduit slechte trajecten kan van invloed zijn op de trend. Het valt als waarnemer niet mee om een traject te blijven lopen waar je steeds minder of zelfs niets meer ziet. Of dit laatste het geval is moeten we nog nader onderzoeken.

oproep

Graag zouden we van meer zandhagedis-waarnemers, ook uit het binnenland, willen horen wat jullie vinden van de berekende toename van zandhagedissen, zowel in de duinen als in het binnenland. Alle suggesties zijn welkom!

Mededelingen

NIEUWE RECO IN LIMBURG

Ton Lenders is de nieuwe regiocoördinator van Limburg. Wij zijn hier erg gelukkig mee, want Ton is bij uitstek deskundig als onderzoeker van reptielen en amfibieën, met name in de natuurlijke veldsituaties. De trajectlopers uit Limburg kunnen dus in het vervolg bij Ton terecht voor vragen en advies. Zie adres in colofon.

VRAAG

Om maar gelijk bij de nieuwe regiocoördinator met de deur in huis te vallen, leggen we hem, als onderzoeker van de adders in het Meinweggebied, de volgende vraag voor. De vraag komt van Wim Andela, zoals bekend, ook een ervaren adderobservator/fotograaf! Wim vraagt: *"Is het mogelijk is dat soms, onder bepaalde omstandigheden, jonge adders in het voorjaar geboren worden?"* Die vraag, maar dan toegespitst op zandhagedissen, is in de Nieuwsbrief

eerder gesteld. Het antwoord toen was NEE. Nu heeft Wim via Discovery al een paar keer vernomen dat bij adders en gladde slangen de geboorte - die normaliter aan het eind van de zomer plaatsvindt - wel degelijk uitgesteld kan worden tot de volgende lente. Reacties in Nieuwsbrief 21.

FORMULIEREN met fouten

We hebben enkele weken geleden naar iedereen een setje telformulieren gestuurd. Hierbij zijn fouten gemaakt, in adressering, of naam, of aantal. We stellen het op prijs als jullie ons daar op wijzen, zoals enkelen al deden.

WENS

Ondanks de zeer sombere vooruitzichten over de ontwikkeling van MKZ in de regio Overijssel, Gelderland, Flevoland, Noord-Brabant, hopen we toch dat er voor ieder wat te genieten valt in de komende maanden.